

Князев Є. К., аспірант спеціальності 073 Менеджмент

Науковий керівник: Домбровська О. А., к.е.н., доцент кафедри управління земельними ресурсами, геодезії та кадастру

(Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна)

ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУСАМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Для сучасної України особливо важливі розробки з комплексного управління розвитком землекористування та територій, оптимальної організації життєвого простору. Однак, територіально-просторовий фактор розвитку країни недостатньо враховується при прийнятті державних рішень в області регіональної та місцевої політики. На тлі процесів вдосконалення законодавства і підвищення ролі органів місцевого самоврядування в Україні існує можливість скорегувати систему територіально-просторового планування з метою підвищення її ефективності [1]. Прагнення України до євроінтеграції стали неодмінною частиною політичної ситуації сучасності, а цілі та принципи, що приймаються Європейським Союзом, знаходять своє втілення у конкретних рішеннях та діях нашої країни. Тому важливим є вивчення питань, що стосуються планування землекористування в країнах Європейського Союзу, для відтворення їх досвіду та виявлення можливостей для застосування конкретних аспектів цього досвіду в Україні.

На сьогоднішній день в країнах Європейського Союзу розрізняють такі форми планування використання та охорони земель як просторове (територіальне), міське та ландшафтне землекористування.

При просторовому (територіальному) плануванні вирішуються питання організації землекористування у поєднанні з ключовими перспективами економічного зростання, вимогами щодо охорони навколишнього середовища, а також з напрямками покращення інфраструктури. Міське планування землекористування передбачає передусім організацію раціонального землекористування у поселеннях, регулювання планування і забудови міських територій, видачу дозволів на будівництво. Ландшафтне планування землекористування спрямоване на раціональне використання та охорону земель, що сприятиме реалізації природоохоронних та соціально-економічних завдань [2].

У таких країнах як Нідерланди, Швейцарія, Австрія та Франція під територіальним плануванням розуміють планування, яке охоплює такі галузі як економіка, навколишнє середовище та соціальна сфера. В Іспанії та Італії територіальне планування є частиною економічного планування. У Фінляндії, Швеції та Великобританії територіальне планування охоплює в основному проблеми на регіональному рівні [2].

У Німеччині законодавчо встановлена трирівнева система планування використання та охорони земель загальнодержавна, федеральна та муніципальна. При цьому кожна із федеральних земель має повноваження щодо створення власних систем планування та регулювання землекористування. На рівні регіонів планування землекористування передбачає планування територій областей та районів, а на місцевому розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій та детальних планів територій [2].

У Великобританії уряд визначає територіально-просторове планування як процес, що виходить за межі простого планування землекористування. Цей процес забезпечує взаємозв'язок політики розвитку та використання земельних угідь з іншими політичними програмами, які впливають на характер і функцію території. Це охоплює політику, яка може впливати на землекористування, проте не обмежується видачею або відмовою у видачі дозволів на забудову. Така політика може бути реалізована різними способами [3].

Отже, існує різноманітні підходи територіально-просторового планування, і ця сфера діяльності відрізняється у кожній країні. Проте, більшість систем територіального планування мають спільні особливості.

В Україні під територіальним плануванням прийнято розуміти сукупність дій, пов'язаних з підготовкою рішень по розміщенню населення, різних видів діяльності і об'єктів на територіях різного масштабу – від поселень і їх частин до груп країн або регіонів. У країнах Європи частіше застосовується термін «просторове планування», в Україні з тим самим значенням більш поширений термін «територіальне планування» [1].

Основоположним документом, який регулює питання територіального планування та містобудування національному рівню є Генеральна схема територіального планування в Україні. На рівні територіальної громади - комплексний план просторового розвитку. На сьогодні Комплексний план є відносно новим документом, який визначає планувальну організацію території, формування єдиної системи громадського обслуговування, дорожньої мережі, інженерної інфраструктури, благоустрою, охорону земельних ресурсів, поетапне освоєння територій.

Комплексний план розвитку території територіальної громади, як передбачено в законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель" [4], переважно спрямований на вирішення містобудівних потреб, а питання територіально-просторового розвитку землекористування лише частково вирішуються. Наприклад, не враховуються аспекти екологічної обґрунтованості землекористування, формування його привабливості для інвестицій та визначення капіталізації в залежності від придатності земель та значення інших природних ресурсів.

Сьогодні стратегічне планування треба розглядати, як довгострокове планування розвитку території як основи територіального плану і збалансованого сталого розвитку території, а також як інструмент підвищення адаптивності, конкурентоспроможності і продуктивності регіонів при одночасному підвищенні якості життя громадян і дотриманні принципів сталого розвитку.

Отже, наявна система планування в Україні має законодавчу та інституційну основу, яка базується на значному досвіді планувальних робіт. Проте, ця система постійно потребує вдосконалення та наукової підтримки для забезпечення її ефективності. Ці заходи дозволять здійснити інтеграцію європейських підходів не лише формально, але й практично, і додадуть їй національного характеру.

Список використаних джерел:

1. Третяк, А. М., Прядка Т. М., Третяк Н.А. (2021) Територіально-просторове планування: базові засади теорії, методології, практики: монографія [за заг. ред. А.М. Третяка]. – Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук». 142 с.
2. Лазарева, О. В., Мась, А. Ю., Борисевич, К. Ю. (2022). Особливості планування землекористування в системі управління земельними ресурсами країн Європи та можливості їх застосування в Україні. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*, (6), 24-32. <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-6-4>
3. Територіально-просторове планування: Ключовий інструмент розвитку та ефективного управління з особливим акцентом на країни з перехідною економікою. ООН. Європейська економічна комісія. Нью-Йорк і Женева, 2008. 76 с. URL: https://unece.org/DAM/hlm/documents/Publications/spatial_planning.r.pdf.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель: Закон України від 17. 06. 2020 р. № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>.